

A TISZA-ESZLÁRI BŰNVÁD, TÖRVÉNYSZÉKI ORVOSTANI SZEMPONTBÓL.

Dr. Belky János tanártól.

A törvényszéki orvostan fejlődésének történetében lapozgatva, igen sok oly mozzanatra bukkanunk, melyeknek kiindulási pontját a törvényszéki orvosi gyakorlatban előfordult konkrét esetek képezték. A jogsértések tényálladékának felderítése képezi azon közös talajt, a melyen a jogtudomány és a törvényszéki orvostan egymással érintkeznek, a jogtudomány az, mely a tényálladék specialis ismereteket igénylő részének felderítése céljából kérdést intéz. Előfordúl, hogy ezen kérdés magában véve olyan, a mely mint egészen új, eddig vizsgálat, kutatás tárgyát nem képezte, s ilyen vizsgálatot, kutatást involválván, oly eredményeket hoz napfényre, melyek csakhamar tényekké erősödnek; másfelől megtörtént az is, hogy azon szakember, ki a bűnügy tisztázása céljából elrendelt vizsgálatot teljesíté, ez alkalommal oly leletre akadt, melyet az eddigi segédeszközökkel, az eddig alkalmazásban volt vizsgálati eljárással értékesíteni nem tudott, s innen az indíttat ismét újabb kutatásokra, újabb eredményekre. Legyen szabad a mondottakat egy példával illusztrálnom. Gróf Bocarmé, Belgiumban, megölte sógorát; a bonczvizsgálat alkalmával maró hatás nyomai találtattak az ajakon, nyelven stb. A vegyész, Stas, a hullarészek destillatiójánál alcalicus hatású destillátumot nyert, ammoniakra kellett gondolnia, azt azonban a megejtett reactiok alapján kizárhatta, s végre ezen alcalicus hatású anyagot, mint nicotint kimutatván, megteremtette azon eljárást, melylyel a növényi alcaloidokat a hullarészekből izolálni képesek vagyunk.

Tudományos szempontból az ilyen esetek tartandók causes célèbreseknek, melyek a szaktudomány fejlődésének újabb lökést adva, az igaznak felderítését mind tágasabb és tágasabb határok között teszik lehetségessé. Egy ilyen cause célèbre képezte hazánkban az igazságszolgáltatás intervenciójának tárgyát rövid idővel ezelőtt, több mint egy egész éven keresztül. Criminalis vizsgálati ügy, mely ily

dimenziókat öltött volna a gyanúsítottak száma tekintetében, bűnvád, a mely ily felháborodást keltett volna még az elfogúlatlanok kedélyében is, localis esemény, a melynek végkifejlése iránt, mondhatom világszerte ily nagy lett volna az érdeklődés, végre concret eset, mely a törvényszéki orvostan fontosságát ily mértékben documentálta, — és annak anyagát ily fokban gazdagította volna, — hazai judicaturánkban nem adta elő magát. Ezen utóbbi oldalról választottam ezen concret esetet jelen értekezésem tárgyává, törekedvén kijelölni az eset azon részleteit, a melyek szaktudományi szempontból részint egészen új, részint már ismert, de kellően nem méltányolt tények felderítésére vezettek.

Tisza-eszlári lakos, özvegy Sólmosi Jánosnének 14 éves és 4 hónapos leánya, Eszter, 1882. év ápril hó 1-én déltájban eltűnt. Nehány nap múlva Tisza-Eszlár községében azon gyanúnak híre kapott lábra, hogy az eltűnt leány az eszlári zsinagógában lemészároltatott. Daczára annak, hogy ugyanez év május havában hivatalosan currentáltatott, a leány nem került meg. 1882. junius 18-án, tehát a leány eltűnése napjától számítva 79-ik napon, Tisza-Dada községének határában, a Tisza folyása irányában, 20 kilométernyire Tisza-Eszlártól, egy női hulla húzatott ki a Tiszából, a hullát tutajosok találták, a községi csősz ezen körülményre figyelmeztették s aztán a hullát, állítólag annak erős szaga miatt, eltemették. Ugyanaz nap éjjel 11 óra tájban a hulla a rendőri hullaszemle megejtése céljából exhumáltatott oly módon, hogy a hulla a sírból nem vétetett ki, hanem annak fenekén megszemléltetett, s ennek befejezte után betakartatott és őriztetett; a hullának agnoskálása és a törvényszéki bonczvizsgálat junius hó 19.- és 20-án ejtettek meg. A hulla ruházatának agnoskálása alkalmával kitűnt, hogy a ruházat minden egyes darabja azonos azokkal, melyeket a leány eltűnése alkalmával magán viselt. A hullának agnoskálása ismét külön történt, a hulla mezitelen állapotában, és ez nem vezetett positiv eredményre, mint a ruházaté. Az agnoskálók nagy része ugyanis a hullában nem vélte az eltűnt leányt felismerni, egy másik nem jelentéktelen része azonban, s közülök egyesek egész biztossággal a megszemlélt hullát az eltűnt leánynek tartották. Ezen ellenmondás az agnoskálók vélemény-

nyében még talán nem képezett volna elháríthatatlan akadályt a talált hullának az eltűnt leánynyal való identitása tekintetében. Tekintetbe kell e helyen ugyanis vennünk, hogy a hullát megszemlélők laicus egyének voltak, a kiknek egy meztelen, a hajzattól teljesen fosztott, és a mint azt később látni fogjuk a rothadás előre haladt időszakában lévő hulla mutatattott. Laicus egyének, egyes kivételeket leszámítva, igen ritkán, vagy talán épen nem jutnak olyan helyzetbe, hogy egy meztelen hullát volna alkalmuk látni, s ha számba vesszük azon kedélyi emotiot, mely részünkről ilyen alkalomkor fennforog, s mely egyfelől az undorodás, másfelől a kíváncsiság keverékéből származik, igen megfontolandó, hogy a laicus egyének ily kijelentésének valami különösen bizonyító erő tulajdonítható-e, főleg akkor, ha a hulla nem friss, ha az feltűnő ismertető jelekkel nem bír, és ha az illető tanú tudatában van azon felelősségnek, mely nyilatkozatára nehezedik. Egészen más volt azonban a helyzet, midőn a törvényszéki bonczvizsgálatot végző orvosok a vizsgálóbíró által hozzájuk intézett kérdésekre oly feleleteket adtak, melyek szerint a vizsgált hulla az eltűnt leányé nem lehetett. A ruházat az eltűnt leányé, a hulla azonban nem az eltűnt leány, — ebből önkénytelenül folyik azon következtetés, hogy Solymosi Eszter ruháiba egy idegen, a bonczoló orvosok véleménye szerint aránylag friss hulla lett öltöztetve és a vízbe dobva, mindez pedig nyilvánvalóan az igazságszolgáltatás félre vezetése céljából. A kérdés súlypontja tehát abban feküdt, hogy a bonczoló orvosok véleményében levont következtetések a bonczvizsgálat adataiban kellő alappal bírnak-e?

Az első momentum, mely a hulla azonosságát az eltűnt leánynyal nem zárta ugyan ki direct, azonban azzal igen nehezen lett volna összeegyeztethető a bonczoló orvosok azon határozott nyilatkozata, hogy a szóban forgó hulla legfeljebb 10 nappal megelőzőleg elhalt egyéné lehetett, és hogy a hulla 3—4 napnál tovább nem lehetett a vízben, és pedig véleményük szerint azért, mert a köztakarón — saját szavaik szerint — általános rothadást nem észleltek, s csakis a ruházattal fedett testrészeken volt a felhám kis mértékben leválva, és mivel a zsigerek és lágy részek feltűnően jól voltak conserválva, rothadásnak semmi nyomát nem mutatták, jóllehet a rothadás ezen részeken gyorsan szokott fellépni. Eljutottunk az eset azon első részéhez, mely a rothadás egy szűkebb körben ismert alakjának feleleve-

nítésére vezetett. Feladatomban mindenekelőtt kimutatni azt, hogy a vizsgált hulla heteket is tölthetett az említett leírás daczára a vízben, annak bizonyítására, hogy ennek csakugyan így kellett lennie, később térek át.

Vízi hullánál a rothadásnak kétféle alakja fordul elő, az egyik igen gyakori és azon hulláknál találatik, melyeknél a rothadás a vízben indul ugyan meg, azonban, midőn a rothadás folytán fejlődött gázok a hulla fajsúlyát oly mértékben csökkentik, hogy az kisebb lesz, mint a vízé, szóval, midőn a hulla a víz felszínére emelkedik, a rothadás már legalább részben a levegőn folytatatik. Ezen alaknál, a mint a hulla levegővel érintkezik, különösen nyáron, néhány óra elegendő arra, hogy a hulla piszkos zöld színt öltjön, hogy a rothadási gázok rohamos fejlődése következtében igen nagy mértékben felpuffadjon, különösen az arcz, nyak, az altest, a külső nemi részek, főleg a scrotum. A vízi hullák rothadásának második — ritkábban előforduló — alakjával akkor találkozunk, midőn a rothadás nemcsak hogy a vízben indul meg, hanem ezen közegben folyik is le azért, mert a hulla a fejlődött rothadási gázok okozta fajsúly csökkenése daczára sem emelkedett a víz felszínére, vagy azért, mert ruházatánál fogva a víz fenekén levő valamely tárgyba beleakadt, vagy azért, mert pl. hidak közelében gerendák alá ékelődött, vagy pedig mivel a hulla rákötött súlyokkal meg volt terhelve. Milyen lefolyást vesz a rothadás ilyen esetben? Ilyen körülmények között a rothadás lefolyása lassított, a mi nyilvánul főleg azon körülményben, hogy a rothadási gázok fejlődése nem oly rohamos, a hulla felpuffadása aránylag jelentéktelen, úgy hogy víz alatt fekvő hullák ennek folytán, különösen hűvösebb időjárás mellett, hosszabb idő lefolyása múlva is feltűnően jól vannak conserválva. Azonban a víz nem csupán lassítja a rothadás lefolyását, hanem érvényesíti egyszersmind imbibáló, feldúzzasztó, — ha szabad így kifejeznem magam — kilugozó hatását is, és pedig a víz ezen fellágyító hatásának természetesen legnagyobb mértékben van kitéve a bőr felhámrétege azon testrészekben, melyekhez a víz hozzáfér, a melyek ruházattal takarva nincsenek. A felhám azonban a test egyes részein különböző vastagságú réteget képez, tudvalevőleg a legvastagabbat a tenyéren és talpakon; innen származik, hogy a felhámnak a vízbeivódás által okozott megdúzzadása ott legszembetűnőbb lesz és jelentkezik már egy-

két órai vízben ázás után, a mint ezt húzamosabb ideig tartó fürdés alkalmával maga-magán mindegyikünk tapasztalhatja. A felhámréteg megdúzzadván kréta fehér színű lesz, nem fér el az alatta fekvő irhán, redőkbe szedődik, a mely redők a felhám dúzzadásának előrehaladásával mindég magasabbak és vastagabbak lesznek, míg végre több héttig tartó vízben ázás után az egész kéz- és lábfeő hámrétege mint egy keztyű, a mely néhány számmal nagyobb, mint a kéznek megfelelne, vagy magától, vagy gyöngé húzásra a kézről lehúzzható. Ugyanezen elváltozások, azonban a felhám vékonyabb rétegénél fogva kevésbbé szembe-tünő módon folynak le a test felületének többi részein is úgy hogy 3—4 heti vízben ázás után a felhám nagy terjedelmű részeken vagy levált, vagy pedig igen könnyen nagyobb rongyokban levonható. Ekkor tehát az irha fekszik előttünk, mely a víz kilugozó hatásának most közvetlenül ki van téve, a víz leöblögeti, lemossa az irha felületére kiszivárgó véres-savós transsudatumot, megakadályozza a felhám-fosztott irhának a kiszáradását, s ha a hulla ezen stadiumban húzzatik ki a vízből, akkor az feltünően nincsen felpuffadva, az irha halvány vörös színű, a belső zsigerek aránylag frisseknek látszanak, mert egyfelől rothadási gázokat vagy épen nem, vagy csekély mértékben tartalmaznak, és másfelől azon eleinte piszkos vörös, később piszkos zöldes szín, mely a bomló vérfestenyvel való beivódás eredménye nincsen kifejezve, a mennyiben a vérfesteny hordozó véres savó az irha felületére kiszivárogván, a víz által tovasorítik. Igen természetes tehát, hogy egy ilyen hulla jóllehet hetekig feküdt a vízben, igen eltérő képet fog nyújtani azon közönséges képtől, mely a víz felszínére emelkedő hullákon már egy pár nap múlva mutatkozik, s a melylyel szemben az előbbi hulla aránylag frissnek, s így csak igen rövid időt a vízben töltöttek fog látszani. Ezekben rejlik a forrása azon tévedésnek, melyszerint a bonczoló orvosok a kérdéses hullát határozottan, legfeljebb 10 nappal megelőzőleg elhalt egyénének tartották, s a mely hulla véleményük szerint legfeljebb 3-4 napig fekkhetett a vízben.

Egy második momentum, mely a tiszta-dadai hulla azonosságának constataását közvetlenül megghiúsítani látszott, a bonczoló orvosok véleményének azon részében talált kifejezést, melyszerint a tiszta-dadai hullán a kezek és lábak alakja, azoknak és a kezek körmeinek gondozása azt bizonyítják, hogy az illető kényelmes életmódot foly-

tatott és nem tartozott azon osztályhoz, mely mezítláb jár és dúrva kézimunkával foglalkozik. Hogy miért voltak a tiszta-dadai hullának kezei és lábai feltűnően kicsinyek és gyöngédek, hogy miért volt a talpbőr olyan gyöngéd és vékony, ennek magyarázata már a fentebbiekből folyik, azért, mert az epidermis hiányzott. Ha a víznek feldúzzasztó, feláztató behatása következtében a kezeken és a lábakon a felhám leválik, akkor a legdúrvább kézimunkával foglalkozó nap-számosnak kérges tenyerén a bőr vékony, puha, gyöngéd mint egy olyan kéz, mely csak pennát forgatott ujjai között. Sajnos, hogy egy ilyen tévedés árán kellett azon tétel fontosságának bebizonyítania, hogy a vízbeni ázás miatt felhám-fosztott, s ennek folytán kisebbé, gyöngédebbé vált kéz és láb a hulla identitásának constatálásánál igen zavaró akadályt képezhet, melynek elhárítása csakis a felhám hiányának bemetszés általi constatálása útján lehetséges.

A bőr szaruképletei közül a fennforgó esetben nem csupán a felhám játszott ilyen fontos szerepet, versenyeztek ezzel a körmök és hajzat.

A körmökre vonatkozólag a bonczjegyzőkönyvben említettik, hogy azok szépen fejlettek és gondozottak, továbbá, hogy meg vannak növesztve. Ismét egy olyan körülmény, a mely az illető életmódjára engedvén következtetést, az identitás bizonyítása tekintetében akadályt képezett. Az alternativa, melyet ezen esetben felállíthatunk, a következő: vagy csakugyan igen kicsinyek, gondozottak, finomak voltak a kezek és lábak eredetileg, a körmök jól ápoltak, akkor azonban a hulla legfeljebb egy-két óráig feküdhett csak a vízben, mert különben a felhámnak, különösen az újjak tapintó felületén dűzzadt, redőzött és fehérszínűnek kellett volna lenni, a mint ezt húzamosabb ideig tartó fürdés után ki-ki tapasztalhatja magán, vagy pedig a kezek és lábak kicsinységének, finomságának okát az említett magyarázat szerint a felhámnak a hiánya okozta, s ekkor a körmök a felhámmal együtt leválván már nem lehettek jelen. Ezen utóbbi alternativa ellen azon alapos kifogást lehetne emelni, hogy a körmök minősége a bonczoló orvosok által leíratott s így azoknak ott kellett lenniök. Ezen kifogás azonban önkényt elesik azon tapasztalattal szemben, hogy a vízben fekvő hullákon a lehullott körmök helyett az élesen körvonalozott és jól ápolt köröm gyanánt imponáló körömágy tűnik szembe, melynek összetévesztése a meglévő köröm-

mel felületes — a bemetszést elhanyagoló vizsgálatnál könnyen lehetséges. Ezeken kívül hozható fel még egy bizonyíték arra nézve, hogy a körmök már a bonczvizsgálat alkalmával hiányoztak, nevezetesen, hogy a fél év múlva exhumált hulla vizsgálatánál a szorgos keresés daczára egyetlen egy köröm sem találtatott, pedig a körmök a rothadásnak éveken keresztül ellentállanak.

Legfontosabb szerepet játszottak a bőr szarúképletei közül a hajat és általában a szőrök, így a szemöldökön, nemi részeken, melyek a bonczjegyzőkönyvben szőröktől fosztottaknak mondatnak, s a hajzatra nézve hajgyökök jelenléte constatáltatván, ezen körülmény nem a rothadás, hanem nyilvánvalóan a hulla felismerhetetlenségét célzó leborotválásra vezetett vissza. Főlösképpen említenem, hogy a fél év múlva exhumált hulla vizsgálatánál ezen kérdés tüzetes vizsgálat tárgyává tétetett, sőt a megfelelő hullarészek kellően conserválva Budapestre vitettek, a görcsői vizsgálat eszközölhetése végett. Ezen vizsgálatoknál találtattak a fejbőrön itt-ott, a hajtüszöknek körülbelül $\frac{1}{3}$ -ában hajgyökök, melyek az irha felszínéig emelkedtek, barna színűek, velőcsatornájuk — valószínűleg a rothadás folytán — nehezen felismerhető, azoknak átmérője 0·073 mm. Voltak olyan hajgyökök is, melyek az irha felszíne alatt végződtek, valamennyinek szabad vége a haj tengelyére haránt- vagy ferde irányú, nincsen kirostozva, csak kevéssé egyenetlen, majdnem síma, a szabad vég kerülete éles, nincsen lekopva. Azonkívül találtattak 8 mm. hosszú, sötétbarna színű pillaszőrök; a homlok bőrén szokott hosszúságú, hegyben végződő pehelyszőrök; kiálló szemöldökszőrök a sötétbarna színű, vett zsugorodott, pergamenszerű bőrön nem találtattak, ellenben az innen vett görcsői metszeteken sötét-barna szemöldök szőrök voltak láthatók elegendő számban, melyek közül némelyek 0·048 mm. vastagságúak. Azok legnagyobb része nem éri el az irha felületét, csak egyesek érnek azon túl, szabad végük olyanoknak találtatott, mint azt a hajgyökökre nézve említettem. Végre a nagy szeméremajkakon találtattak világos színű pehely szőrök, 0·019 mm. átmérővel csekély számban, melyek kevéssé az irha felületére emelkedtek, ezeken kívül világos-barna, velőállományt nem mutató szeméremszőrök 0·032 átmérővel, melyek közül egyesek az irhán felülemelkedtek, és szabad végük a fentebbiekhez hasonló volt. A hónaljban a bőr teljesen el

volt rothadva, s e miatt a hónaljiszőrök vizsgálata nem volt esz-
közlhető.

Ezen vizsgálatok eredménye tehát összefoglalva következő volt. A hajtüszők körülbelül $\frac{2}{3}$ -da üres, összeesett volt, azok többi részében azonban a hajgyök jelen volt, azok egyrésze az irha felszíne alatt, másik kisebb része az irha felületén, sőt egyesek azon felül emelkedtek, a szabad vég a haj tengelyére haránt- vagy ferde irányú, csak kissé egyenetlen, majdnem sima, szélei nincsenek letompulva. Ezek voltak azon vizsgálati adatok, melyek alapján megfejtendő volt, hogy a hajzat és a szemöldök szőrök a rothadás következtében kihullottak, vagy leborotváltattak, vagy valamely más mesterséges módon eltávolítottak-e; továbbá, hogy a fanszőrök azért nem voltak-e jelen, mert az ivar érettség hiánya folytán egyáltalán nem fejlődtek, vagy pedig, ha már meg voltak, mi módon tűntek el? A felelet az első kérdésre nem lehet más, minthogy a meglevő hajgyökök nagy része az irha felszíne alatt végződván, jöllehet azok szabad vége majdnem sima, ki van zárva azon lehetőség, hogy azok éles eszközzel metszettek át, hanem ellenkezőleg fel kell venni, hogy azok maguktól letörtek, és pedig azért, mivel ilyen letörés felvételéből magyarázni lehet úgy az irha felé emelkedő, valamint az irha felszíne alatt végződő hajgyökök jelenlétét, míg a haj leborotválásának, vagy bármely ily eszközzel való eltávolításának felvétele nem fejt meg azon leletet, melyszerint egyes hajgyökök az irha felszíne alatt végződtek. Ki kellett ezen vizsgálati adatokból zárni a hajaknak valamely edzőszerrel eltávolítását is, mivel az első boncvizsgálati jegyzőkönyvben nem tétetik említés a fejbőrnek valamely ilyen szerrel való edzéséről, és másfelől a hajgyökök görcsői vizsgálatánál ezen edző hatás nyomai találtattak volna a hajgyökök dúzzadásának, cuticulájuk szétesésének alakjában. Ezen esetben tehát kénytelenek voltunk azon hajgyökökre nézve, melyek még a hajtüszökben ültek felvenni, hogy azok letörtek; az üres hajtüszöket illetőleg, melyek az összes tüszöknek mintegy $\frac{2}{3}$ -át tették ki minden kétségen kívül állott, hogy azok gyököstől együtt kihullottak.

Hogy mily módon veszi el a rothadó hulla hajzatát, erre nézve eddig csak egy magyarázat volt, a hajnak gyököstől való kihullása, a mi vízben fekvő hullánál a rothadás azon szakában következik be, midőn a megdúzzadt, elfehéredett felhám leválik, a körmök lehullanak.

Ezen időszakban a hajszálak oly gyöngén ülnek tüszőikben, hogy egész üstököt igen gyöngé húzásra el lehet távolítani, s így folyóvízben fekvő hullánál a víz képes azt elmosni, vagy pedig a hulla kivételénél a leggyöngébb dörzsölés eltávolítani. Innen van, hogy a hajzat kihullása ezen okból leggyakrabban találtatik, az igen exponált fejtetőn, s itt igen sokszor hiányzik, midőn a halántékon még meg van, úgy hogy egy ilyen hulla a fejtetőn kopasz egyéntől eredőnek látszik, jóllehet az illetőnek sűrű és teljes hajzata lehetett. Hogy a hajzatnak nem minden egyes szála hull ki, hanem hogy azok igen tekintélyes részénél a hajgyök bennmarad a hajtüszőkben s a hajszál letörik, és pedig vagy a bőr felszínének magasságában, vagy a fölött, sőt gyakran az alatt, midőn ezen utóbbi hajgyökök a leborotválás téves következtetésére vezethetnek, ez eddig nem volt ismeretes s annak mint egy egészen új tételnek felderítése a fennforgó eset számára volt fenntartva. A mi az ilyen letört hajszálaknál a tüszőkben maradt hajgyök szabad végének minőségét illeti, a fejbőr göcsői vizsgálata alkalmával találtatott, hogy ezen hajgyökök szabad vége a haj tengelyére harántirányú, vagy arra ferdén áll, sima, csak kevésbé egyenetlen, nincsen kirostozva, kerülete éles, nincs letompitva. Ugyanezen eredményt mutatják olyan vizsgálatok is, melyek hajzatos fejbőr áztatására vonatkoznak, a folyóvíznél szereplő természetes viszonyok utánzása mellett, s ily módon a hajszálak letörésének előfordulása vízben fekvő hulláknál a kísérletek által is sanctionált polgárjogot nyert a törvényszéki orvostanban, melyről minden megjelenendő törvényszéki orvostani tankönyvnek tudomást kell vennie. A mi a szemérem szőrökre vonatkozó második kérdést illeti, azok hiányzottak, mert nem voltak még kifejlődve, a pehelyszőrök jelenléte a fandombon igen fiatal életkor mellett szólt, azokon kívül találtatott egy pár vastagabb szeméremszőr is, a melyek azonban a fejhajzat vastagságát nem érték el, s így azok is csak a fejlődés stadiumában voltak.

Végre a legpositivebb akadályt a tiszta-dadai hulla identitásának megállapításánál képezte a bonczoló orvosok azon határozott alakban adott nyilatkozata, melyszerint a vizsgált hulla legfeljebb 18 éves egyéné lehetett, sőt valószínű, hogy az illető a 20-ik évet is elérte, alapítván ezen állításukat a test általános fejlettségén kívül a homlok varrat egybeolvadására, a többi varratok részleges elcsontosodására és a koponyacsontok vastagságára.

Nem lehet szándékom ezen alkalommal a kor meghatározásánál felhozott ezen adatok tarthatatlanságát fejtegetni, a mennyiben azok a kor meghatározására vagy épen nem használhatók fel, mint a homlokvarrat egybeolvadása, a koponyacsontok vastagsága, vagy a hiányos vizsgálat miatt téves praemissákon alapúlnak, így pl., hogy a többi koponyavarratok részben elvoltak csontosodva, vagy végre nem használhatók fel, a mennyiben azok nem motivált s így fel nem használható kifejezések. Az exhumált hulla csontvázának vizsgálata úgy is rendelkezésre állott, s abból specialiter, a korra nézve positiv adatok voltak várhatók.

A csontváz fejlettségi viszonyaiból a kor meghatározása tekintetében levonható következtetések e célra nem ezen esetben alkalmaztattak első ízben. Törvényszéki orvostani szempontból a csontváz azonban nem részesítettett azon méltánylásban, melyet a szóban forgó kérdéssel szemben valóban érdemel, és nemesak törvényszéki orvostani, hanem általában bonczteni és fejlődéstani tekintetben is kiváló érdekekkel bír a fennforgó eset, mert a bírói kérdés egyszerűen a kor meghatározására vonatkozott nyíltan, azonban két egymáshoz közel álló életévről volt szó, egyfelől a 18-ik életévről, a mennyiben a bonczoló orvosok a Tiszából kifogott hullát 18 éves egyénétől származónak állították, másfelől a 15-ik életévről, miután az eltűnt leány 14 éves és 4 hónapos, tehát a 15-ik életévben volt. Részemről nem ismerek esetet, a melyben a kor meghatározása ily szűk határok között, nem mondom kérdeztetett, hanem nagyobb fontossággal bírt volna, úgy hogy ezen eset egy concret próbát képez arra nézve, hogy a csontváznak maceratioval párosított tűzetes megvizsgálása milyen határok között engedí meg jelen ismereteink alapján az illető egyén életkorának meghatározását.

Ezen célra a fennforgó esetben első sorban felhasználandók voltak a fogak, a koponya, a csontváz egyéb részei közül pedig a lapoczkák hollóorrnyújtványa, a felkaresont alsó íz-vége, az olecranon, azon csontosodási göczök, melyek a csipőcsont taraját fedő porcban találtattak, a medenceze három részének egymáshozí viszonya, a kis tempor és a sarokesont hátsó epiphysise. A csontváz többi csontosodási magvai és epiphysisei a macerationál maguktól lehullottak, s így az életkor meghatározása szempontjából csak annyiban jöhet-

tek tekintetbe, hogy miután azoknak egybeolvadása a megfelelő csonttestekkel csak a 18 - 24-ik évben lép föl, így már ezen körülmény arra mutat, hogy az illető egyén ezen említett életkort még nem érte el.

A kilépett fogak száma 28 volt, azok sárgás-fehér színűek, fogkö nélkül, a rothadás következtében a foghústól megfosztva. A felső fogsor fogainak elhelyezése szabályos, az alsó fogsoron a baloldali belső metszfog jobb szélével a jobb oldali belső metszfog baloldali szélét takarja; a belső metszfogak koronájának éle kevésbé lekopott, úgyszintén a hátúlsó őrlőfogak csúcsainak némelyike; a gyökcsatornák nyílása az őrlőfogaknál is szűk volt. A felső bölcsességfogak alveolusai csak lágyszövetekkel vannak kibélelve, az alsóké vékony csonttréteggel bélelt. A felső bölcsességfogak 6 mm. magasak, azoknak gyökerei alig vannak jelezve, 1 mm. hosszúak. A felső állkapocsban a bölcsességfogakat tartalmazó rekeszek gömbölyded alakúak, tágasak; a foggyökök fejlődésük első stadiumában vannak, s így azoknak megfelelő külön rekeszek sem léteznek; a kivett bölcsességfog vizsgálatánál kitűnt, hogy annak koronája tömött, és hogy a fognak ürege csak a vékony fognyakra szorítkozik. Az alsó bölcsességfogak csontos alveolusai 2.5 mm. átmérőjű nyílással bírnak a csontfogsori szélén, azok különben hasonlóak a felső bölcsességfogakéihoz. Az alsó állkapocs hossza a középvonaltól annak szögletéig 80 mm.; a szöglettől az ízületi fejecségig 45 mm.

A fogak vizsgálata által nyújtott ezen adatokból kitűnik, hogy az illető egyénél a bölcsességfogak kivételével valamennyi fog, nevezetesen a második molaris fog is kivolt bújva, a mi rendszerint a 12—13-dik évben történik meg, s így a fogak fejlettsége szempontjából az életkor alsó határa gyanánt a 13—14-dik évet kellett felvenni. A mi az életkor felső határát illeti, ezen kérdésre vonatkozólag a fogak közül egyedül a bölcsességfogak adhattak felvilágosítást, tehát éppen azok, a melyeknek kibúvása tudvalevőleg a legnagyobb ingadozásoknak van alávetve. Igen számos esetben a bölcsességfogak egyike a 17—18-dik életévben bújik ki, e mellett azonban aránylag szintén gyakran az csak a 20—24-dik évben történik meg, sőt vannak kivételes esetek, a hol azok a 30—40-ik évben lépnek ki. A fennforgó esetben a bölcsességfogak még rejtve voltak, azok gyökere 1 mm. hosszú, a foggyököt körülvevő

rekeszek még nem voltak fejlődve, szóval az idevonatkozó adatok szerint ezen fogaknak a kibúváskor találni szokott fejlettség eléréséhez még legalább két évre lett volna szükségük, azaz a bölcsességfogak állapota a 16-ik életévnek felelt meg akkor, ha azok a 18-ik évben bújtak volna ki, és másfelől a 18-ik életévnek az esetben, ha azok kibúvása a 20-ik évben történt volna. Tekintetbe véve azonban, hogy a bölcsességfogak megjelenésének leggyakrabban előforduló esztendeje gyanánt a legtöbb szerző a 17- 18-ik évet említi, a bölcsességfogak talált állapot olyannak felel meg, a milyen normalis viszonyok között a 15- 16-ik életévben szokott mutatkozni.

Térjünk át a koponyára, melynél tekintetbe véve, hogy már a fentebbiek alapján 14—18 közt ingadozó életévről van szó, annak átmérői, a synchondrosis sphaeno-occipitalis, továbbá a homloküregek fejlettsége birtak különös fontossággal. Az előbb hideg, majd meleg vízben macerált és lágyrészeiktől teljesen fosztott koponya világosbarna színű, méretei a következők voltak: A koponya kerülete 50 ctm.; egyenes átmérője 164 mm.; legnagyobb haránt átmérője 148 mm.; a csecсныujtványok közötti távolság 98 mm.; a külső halljáratától a fejtőig vont átmérő 34 ctm.; az arcz hossza a homlok-orrvarrattól az állésúcsig 102 mm.; a felső állcsont magassága 58 mm.; a szemöldívek gyöngén fejlettek, a homloküregek a homlokcsont átfürészelése után elég jól fejletteknek találtattak, a menynyiben a homlok-orrvarrattól számítva 11 mm. magasak 7 mm. mélyek és közös válaszfaluktól kifelé 26 mm.-nyire terjednek; 5 mm.-nyire a középvonattól az üreg a felső orbitalis széltől számítva 20 mm.-nyire terjed a homlokcsont horizontális részének két lemeze között és ezen sinus supraorbitalis a felső orbitalis szél tájékán 5 mm.-nyi. A koponya-boltozat compact, a falcsonton mérve 4 mm. vastag; a homlokvarrat egészen elsimult, a többi koponyavarratok a szokott módon fogazottak, a nyilvarratnak a faldudorok közt lefutó részén — mint rendesen — csak igen rövid fogak láthatók, azonban csontosodva nincsen. Az ik-csont és nyaksziricsont egyesülése helyén levő porcbarázda igen vékony ugyan, azonban még nincs elcsontosodva. — A dobhártya hiányzik, a hallási csontocskák a dobüregben vannak, ettől eltekintve a közép fül üres, földet, iszapot nem tartalmaz.

Vegyük ezen adatok közül mindenekelőtt a koponya méreteit

szemügyre. Igen természetes, hogy azoknak csak relativ értékük van, a mennyiben csak is akkor nyújtanak felvilágosítást az életkorra nézve, ha azok összehasonlíthatók különböző koru egyének koponyáján talált értékekkel. Ilyen méréseket végzett legujabban Toldt prágai tanár és pedig kiválóan a fent említett czélból, mire nézve saját szavai szerint az illető életkor tüzetesen meg volt állapítva és épen ezért bonczteni gyűjteményének régibb tárgyait, a melyeknél ez nem volt lehetséges, nem használta fel. Toldt mérései szerint a koponya vízirányos körfogata 8—14 éves egyéneknél 46—50 ctm. között ingadozik, 16—24 éves egyéneknél pedig 48—53 ctm. között. Esetünkben a koponya vízirányos körfogata 50 ctm. volt, s így ezen méret magában véve, a 14—17-ik életév mellett szólt. Igen figyelemreméltó lenne jelen esetben azon méret, mely a csecsnyújtványok közötti távolságra vonatkozik, a mennyiben az csak 98 mm. volt, míg Toldt méréseinél ezen átmérő 16 éves leány koponyájánál 113 mm. Ezen átmérő azonban ugy látszik igen nagy ingadozásoknak van alávetve, a mennyiben Toldt ugyanazt 9 éves leánynál is 104 mm.-nyinek találta. A felső állcsont magassága 58 mm. volt, Toldt 16 éves leánynál 60 mm.-nyinek találta, ugyanaz 12 éves leánynál 52 mm. volt. Az alsó állkapocs hossza 80 mm. volt, Toldt ezen méretet 16 éves leánynál 78 mm.-nyinek találta.

A mi a synchondrosis sphaeno-occipitalist illeti, annak elcsontosodása Toldt szerint az esetek tulnyomó többségében a 16 és 20-ik év között lép fel, ritkán később, de még ritkábban korábban. A fennforgó esetben annak megfelelőleg vékony porczlemez találtott, az elcsontosodás tehát még nem következett be, ugy hogy ezen körülményből is 18 előtti életévre kell következtetnünk.

Végre maradnának a koponyán a homloküregek, melyek fejlettségétől esetünkben szintén felvilágosítást várhattunk. A homloküregek az 5—6-ik életévben mindkétoldalt borsónyi nagyságnak és innen a pubertas időszakáig igen kevésbé nagyobbodnak. Ezen időszakig a két oldali homloküreg széles válaszfal — a homlokcsont orrnújtványa által van egymástól elkülönítve. A 10—12-ik évben mellfelé nyomulnak és a pubertas időszakától kezdve a homlokön mindinkább kiterülnek és oly közel fekszenek egymáshoz, hogy csak egy vékony septum foglal közöttük helyet. A tiszta-dadai hullán a homloküregek jól fejletteknek találtattak, a mennyiben azok

11 mm. magasak, 7 mm. mélyek és közös válaszfaluktól kifelé 26 mm.-nyire terjedtek, szóval olyan dimenziókat mutattak, mint a milyenek rendes körülmények között a pubertas időszakán túl fordulnak elő. A kérdés tehát csakis arra vonatkozhatott, hogy a homloküregek fejlődésében imént jelzett phasisok mennyire megbízhatók, lehet-e azokból az illető egyén korára következtetni. Steiner a homloküregek kóros-folyadékgyülemek által okozott kitágulásai felől irt dolgozata kapcsán kiterjesztette figyelmét a homloküregek fejlődésére, s ez alkalommal egy 11 éves egyén, nincs említve, hogy fiú vagy leány, koponyáját vizsgálta, s azt rajzban mellékelte, a melyen a homloküregek aránylag igen fejlettek voltak s a tiszadadaai hulláéit igen megközelítették. Ezen észlelet alapján nem lehetett ki-zárni, hogy a pubertas időszakában levő egyénnél is a homloküreg hasonló fejlettséget mutathat.

A koponyán kívül a vizsgálatnak ki kellett terjedni a csontváz egyéb részeire is, nevezetesen a törzs és végtagok skeletjére, mely az emberi ébrény fejlődésének egy igen korai stadiumában porczos, azaz minden egyes csontnak porczos alapállomány felel meg, mely fekvésre, összeköttetésre és legalább megközelítőleg alakra nézve is az illető csontéhoz hasonló. Ezen porczos alapállományban később megkezdődik a csontosodás, mely az illető porcznak mindig bizonyos meghatározott pontjaiból indul ki s innen minden irányban szabályszerű módon terül szét; a csontosodás ezen kiindulási pont-jait csontosodási pontoknak nevezzük. A csontváznak ugynevezett rövid csontjai egy ilyen góczból kiindulva csontosodnak, a mely ilyenkor a porczos alapállomány központjában lép fel. A csontok túlnyomó nagy részére nézve a porczban több ilyen csontosodási pont lép fel, a melyek lassanként nagyobbodván, egymáshoz közelednek és rövidebb-hosszabb ideig porczbarázda által vannak egymástól elválasztva. Az egyes csontoknak kisebb, többnyire végső részeit, melyek egy különálló csontosodási pontból keletkeztek, epiphysiseknek nevezzük. A csöves csontoknak növekedése hosszirányban oly módon történik, hogy a csontosodás lassanként a csont két vége felé tovább terjed, kiindulva a diaphysisben létrejött eredeti csontosodási pontból; a mint az illető csont epiphysisében a csontosodási pont megjelent, akkor ennek nagyobbodása szintén hozzá-áral a csont növekvéséhez. A csöves csontok csontosodása tehát

előbb a diaphysisból, később egyszersmind az epiphysisekből halad tovább és tovább, az eredeti porczállomány e miatt idővel egy vékony lemezre lesz redukálva, míg végre ezen porczlemeznek elmeszesedése és elcsontosodása után az epiphysis a diapysissel egybeolvad, a midőn a csont növekedése megáll. Olyan csöves csontoknál, a melyek két epiphysissel bírnak, ezen egybeolvadás nem történik a csont mindkét végére nézve egyidejűleg, hanem a csont egyik végén az epiphysis előbb olvad össze a diaphysissel mint a másikon. Az egyes csontokra nézve meg van állapítva, hogy azok összeolvadása a megfelelő epiphysisekkel az életkor melyik évében jön létre, ide vonatkozólag tehát a vizsgálat tárgyát képező csontváznál az volt megállapítandó, hogy milyen állapotban voltak az epiphysisek azon csontoknál, melyeknél az összeolvadás a szóban forgó esetben az életkor meghatározására nézve felvilágosítást nyújthatott. Ezen csontok voltak, mint már az imént említettem a jelen esetben a lapoczkának hollóorrnyújtványa, a felkarsont alsó izvége, a csontosodási góczok a csipőcsont porczos tarajában, a medence három csontjának egymáshoz viszonya, a kis tompor, és a sarokcsont hátsó epiphysise. Ezen csontok maceratioja a következő eredményt adta.

A lapoczka hollóorrnyújtványa egészen elcsontosodott, annak gyöke a tiszadada hullán felső részében teljesen egybe volt olvadva, úgy hogy felülről tekintve csontosodási pontot nem lehetett kivenni, alúlról tekintve azonban az még szabad volt.— Összehasonlítás végett azonnal említem az ide vonatkozó eddigi vizsgálatok adatait. Hoffmann egy 15 éves fiú csontvázán a hollóorrnyújtványt a lapoczczal teljesen összeforrvá találta, az átmetszeten az egybeolvadás helye teljesen el volt enyészve. Quain-Hoffmann, említik egy 15—16 éves fiú csontvázánál a hollóorrnyújtvány részletes egybeolvadását, végre Toldt saját vizsgálatai alapján a hollóorrnyújtvány összeolvadását a 16 és 18-ik év közé teszi.

A felkarsont hossza a tiszadada hullán 26.6 ctm. volt, testének körfogata közepén 5 ctm. alsó epiphysise—a trochlea és az eminentia capitata—teljesen összeforrt a testtel, annak helye az átfűrészelés után sem látható. Hoffmann 15 éves fiúcsontvázon ugyanezt találta; Toldt a közös epiphysis összeforrását a 10—17-dik évre teszi.

A csontosodási pontokra nézve a csípőcsont porczos tarajában a tiszadada-i hullán kettő találtatott, az egyik, mellső 19 mm. hosszú és 2 mm. vastag a hátsó 8 mm. hosszú és 1 mm. vastag. Hoffmann 15 éves fiú csontvázán csontosodási pontok nem voltak jelen; Toldt vizsgálatai szerint ezen porczban a 16-ik életév körül lépnek fel csontosodási pontok, és pedig előbb a mellső-, később a hátsórészen, azok csak a 20-ik életév után olvadnak össze. Ezek egybeolvadására nézve ugyanazon eredményre jutottak Quain-Hoffmann, a kik ezen csontosodási pontokat 19—20 éves egyéneknél egybe nem olvadva találták, azok fellépésének idejét azonban nem említik. Fontossággal bírt továbbá ezen esetben a medencze három csontjának egymással összefüggése az ízvápában. A csípőcsont, ülőcsont, és fancsont ugyanis az acetabulumban egymással találkoznak, és az élet korai éveiben vékony porczlemez foglal köztük helyet, mely később egy majd több csontosodási pontból kiindulva elcsontosodik és egy latin Y alakjával bír. Ezen összekötő porcz elcsontosodása Quain-Hoffmann szerint a 14-ik év körül, Toldt szerint a csontosodás már a 12—13-ik évben megkezdődik, s annak összeolvadása a határoló csontokkal a 16—18-ik évben következik be. A tiszadada-i hullánál a maceratio után az ülőcsont a csípőcsonttal valamint a fancsont a csípőcsonttal összeforrva találtattak, oly módon, hogy belülről tekintve az összeforradás helyén kevésbé kiemelkedő lécz volt látható az acetabulumból tekintve az összeforradás a közepén tökéletes, csupán a foramen obturatorium és az incisura ischiadica major felé látszik keskeny rés, ellenben a fancsont az ülőcsonttal nem volt összeforrva. Hoffmann az említett 15 éves fiú csontvázán az Y porcz hátulsó szárán annak hátsó részén összeforradást talált.

A czombesont hossza az exhumált hullán a nagy tompor esucsától a külső bütök végső pontjáig 38 ctm; testének körfogata 7 ctm; a nagy tompor a maceratio alkalmával levált, ellenben a szintén jól kifejlődött kis tompor a czombesonttal össze volt forrva, s jóllehet az összeforradás helye kívülről látható, azt jelentékeny erő-kifejtés mellett sem lehetett leválasztani; a fűrészelési felületen az összeolvadás helye nem látható; a czombesont feje egészen csontos, azonban a nyakról még leválasztható; a czombesont alsó izvége egészen kifejlődött, elcsontosodott, azonban még szintén leválasztható. Ezen lelettel szemben Quain-Hoffmann szerint a kis tompor egybe-

olvadása a czombesonttal a 17- vagy 18-ik évben történik meg, a nagy tomporé a 18-ik esztendőben. Toldt szerint a kis tompor számára a 10—11-ik évben lép föl egy önálló csontosodási pont; a czombesont központi végének valamennyi epiphysis darabjai a 17 és 19-ik év között forrnak egybe, a környi epiphysis valamivel később a 19- vagy 20-ik évben. A Hoffmann által vizsgált 15 éves fiú csontvázán a czombesontfeje a fűrészelési felületen vékony, helyenként csontosodott porcvezonál által volt a czombesont nyakától elválasztva, hasonlóképen a nagy és kis tompor, valamint a czombesont alsó epiphysise, csakhogy e helyeken a porc csontosodást még nem mutatott.

Háttra van még a sarokesont, melynek hátsó részében Toldt vizsgálatai szerint a 8—9-ik évben egy lencsenagyságú accessorius csontosodási pont lép föl, elfoglalván az Achillesin insertiójának a helyét, később a sarokdudor alsó felületére is leterjed s annak egybeolvadása a 17—18-ik évben következik be. Hoffmann esetében a sarokesont hátsó részén egy sapkaalakú, csontos, erősen tapadó epiphysis találtatott, melyet a sarokesont mellső részétől egy finom, de tisztán kivehető porcvas határ választ el. Quain-Hoffmann ezen hátsó csontosodási magot nem említik, csak a pubertas idejében fellépő hátsó epiphysisről általánosságban szólnak. A tiszadada hullán ezen hátsó csontosodási mag teljesen kifejelettnek találtatott, annak egybeolvadási vonala kívülről látható volt ugyan, mindazáltal azt mechanicus úton nem lehetett a csonttól leválasztani; a hosszszáiban átfűrészelt csonton az egybeolvadás vonalát csak a szélek felé lehetett kivenni.

A csontváz vizsgálata által nyújtott ezen adatok, egybevetve azokkal, melyek az irodalomban az epiphysisek egybeolvadására vonatkozólag találhatók, olyanok, melyek 16—17 éves egyéneknél szoktak találtatni, miután azonban az idevonatkozó irodalmi adatok igen hézagosak, tekintve a fennforgó igen ritka esetet, a vizsgálattal megbízott szakértők további tájékozás szempontjából czélszerűnek tartották a bécsi, prágai és gráci boncztoni intézetek főnökeihez kérést intézni, az intézetükben netalán előforduló 14—18 éves egyének csontvázának fejlettsége iránt. A beérkezett tudósítások szerint, a gráci boncztoni intézetben levő 14—16 éves női csontvázak az epiphysisek egybeolvadása tekintetében kevésbé előhaladtak mint a

tisza-dadai hulla. Ellenben a prágai bonczteni intézetben egy 14 éves nő csontváza van, mely a fentti tekintetben a tisza-dadai hullával megegyezik, és Toldt tanár értesítése szerint csak valami kevésse fejletlenebb mint a tisza-dadai hulla.

A csontváz fejlettségének megítélésénél több körülmény van, a melyek eddig kellőkép figyelemre nem méltattak, s a melyek az életkor megállapításánál nagy nehézségeket okoznak. Itt ugyanis nem csupán individualis különbségekről van szó, melyek a fejlődés minden ágában előfordúlnak és középértékek felállítása által mégis megbízható mértékét nyerünk, hanem olyan különbségekről, a melyek a nemmel és valószínűleg a fajjal is függenek össze. Nőnél úgy a nemi érettség, valamint az általános testi fejlettség is korábban jelentkezik, a miből már a priori jogosan következtethetjük, hogy a csontváz a fejlődő életkor egy bizonyos esztendejében levő nőnél fejlettebb, mint egy ugyanolyan életkorú férfinál. A két nemre vonatkozó idevágó összehasonlító adatok az irodalomban nincsenek s miután az életkor azon szakának megállapításánál, melyben az egyes epiphysisek összeolvadása létrejön, a nem negligáltatott, ebből magyarázhatjuk, hogy a különben is hézagos adatok sokkal ingadozóbbak, hogy sem azokat egyéni különbségekre lehetne visszavezetni.

A mi pedig a népfaj okozta különbségeket illeti a csontváz fejlődésében, nevezetesen hogy talán némely népfajoknál a csontváz fejlődése gyorsabb s így pl. egy bizonyos korú egyén csontvázán az epiphysisek állapota előrehaladottabb, mint egy ugyanilyen korú, de más fajhoz tartozó egyénnél, ez csak sejtelem ugyan, annak jogosultságát azonban nem odázhatjuk el magunktól azért, mert azt bizonyítani nem tudjuk.

Mindezek alapján a tisza-dadai hulla korára vonatkozólag annyit lehetett állítani, hogy a fogak és csontváz fejlettségének legtöbb adata a 16—17-ik életév mellett szól, ezen adatok azonban nem oly exclusiv természetűek, hogy azok alapján a 14—15-ik életév kizárható lenne.

A szóbanforgó concret esetnek jelen tárgyalásánál szem előtt tartottam, hogy annak csak azon részleteit teszem megbeszélésem tárgyává, melyek szaktudományi szempontból vagy egészen újak, vagy legalább is annyira feledteknek látszottak, hogy azok felfrissítése czélszerűnek mutatkozott. Ezen szempontból kiindulva mellőzhetem a bonczoló

orvosoknak a halál okára vonatkozó tévedését, mely abban állott, hogy a halál oka gyanánt vérszegénységet vettek fel, mely vérszegénység jelen esetben kétségen kívül a rothadás következménye volt; mellőzhetem a vélemény azon apodicticus állításának czáfolgatását is, hogy a szűzhártyának teljes hiánya és a hüvelynek tulságos bősége igen sokszor végrehajtott nemi közösülés mellett szólnak; mellőzhetem ez utóbbit azért, mivel a szűzhártya teljes hiányának állítása már magában gyanút kelt az iránt hogy a hüvelybemenet egyáltalán megtekintetett, és mivel a hüvely részéről a nyákhártya redőzöttségének és a hüvely epithéliumának minősége képezik a szokványosan üzött coitus boncztani jeleit, de nem egyedül a hüvely bősége, a mely magában véve postmortalis is lehet.

Áttérhetek tehát azon kérdések tárgyalására, a melyek a hulla ruházataira vonatkoztak, és a melyeknek tárgyát egyrészt a ruhákon netalán jelenlevő vérfoltok constatalása, más részt a ruhákon talált egyéb foltok minőségének megállapítása képezték. A vérfoltokra vonatkozó vizsgálatot a nyíregyházi kir. törvényszék megbízása folytán Felleltár, országos vegyész végezte azon eredménnyel, hogy a ruházaton levő foltokban vérnek nyomait sem találta, azon foltok zsírnemű anyagokból állottak, s vegyi szempontból ezen foltok vizsgálata bővebb felvilágosítást nem nyújtván, hátra volt még ezen foltok górcsói vizsgálata, a melynek kivitelével én bizattam meg. E czélra beküldettek egyes darabkák a ruházathoz, mint a nagykendő, kék barhent alsó-szoknya, ingváll, ingalj, kötény, otthonka, és a festékes kendő.

Az ezen ruhadarabokon talált foltok különböző, néhol egész tallérnyi nagyságnak, szabálytalan, sokhelyen csík alakúak, sárgás barna, majd barnavörös színűek, zsíros tapintatúak, kozmás szaguak. A górcsói vizsgálat az alsó-szoknyán és a nagykendőn talált foltokban nagyobb kisebb darabokban összefüggő epidermis sejteket, kötőszöveti rojtokat, tüllakú jegecz csoportokat, és alaktalan barna színű rögeket mutatott. Az ingvállon levő foltokban az említett alakelemek kivül finom testszörök találtattak, melyek velőcsatornája nem volt kivehető, szabad végük ecsetszerűen kifoszlott majd gömbölyűen lecsiszolt, szélességük 0.021 mm; a szörgyök szintén jelen volt, fonnyadt kirostozott; ezen szőrszálak szabad végük felé lassanképt vékonyodtak, a kéregnek rostjai alig festenyezettek; végre találtattak a ruhaszövetéből származó gyapotrojtok.

A kötényen, otthonkán, ingaljon és festékes kendőn levő fol-

tok göresői vizsgálata ugyanezen eredményt adta: itt is találtattak epidermis sejtek, sárgás barna alaktalan rögök, túalakú jegezcsoportok, a szövetből származó gyapot és gyapjú rojtok, végre pálczikaalakú mozgásban levő bacteriumok. Ezen vizsgálatból egyszerűsint az is kitűnt, hogy a testet közvetlenül fedő ruhaneműek, különösen az ingváll ezen zsírfoltokkal és az abba beágyalt alakelemekkel nagyobb mértékben voltak szennyezve, mint a ruházat egyéb darabjai.

A véleményben hangsúlyozva lett, hogy az említett foltokban az emberi bőr szövetelemei voltak kimutathatók, ugmint felhámsejtek, zsírsejtek, finom testszőrök, kötszöveti rostok. A bőrnek ezen szövetelemeire való szétesése egyéb okra nem levén visszavezethető, mint a rothadásra, a kir. törvényszék kérdésére azon határozott válasz volt adható, hogy a kérdéses zsirosfoltok egy előrehaladt rothadásban levő emberi hullától származtak.

Azonnal szembetűnik, hogy ezen utóbbi leletnek a jelen concret eset megítélésénél igen nagy fontossága volt. Abból ugyanis azt lehetett bizonyítani, hogy azon hulla, a mely ezen ruhákba volt öltöztetve, a rothadás azon stadiumában volt, mely már a bőr szöveteinek szétesésében is nyilvánult. Ezen hulla pedig lehetett vagy az eltűnt leányé, e mellett szólanak — az adatokat reasummálva — a ruházat azonossága, a hajgyökök színének egyezése az eltűnt leány hajának színével, a festékek — mely a hulla kezére kötött kendőben találtatott — egyezése az eltűnt leány által vásárolt festékekkel, és végre az exhumált hulla vizsgálatának azon adatai, melyek szerint lehetséges, hogy a tiszadada-i hulla olyan életkorú egyén volt mint az eltűnt leány — vagy pedig a Tiszából kifogott hulla lehetett egy idegen, úgynevezett csempészett hulla, a mely feltevést azonban csak két körülmény látszott támogatni, az első, hogy az anya a neki mutatott hullában leányát fel nem ismerte, ezen kizáró adat bizonyító erejéről már fentebb szólottam, a másik a bonczoló orvosok azon állítása, hogy a tiszadada-i hullának finom kezei és lábai, jól ápolt körmei voltak, mely állításra nézve a már említett argumentumoknál fogva bizonyosnak vehető, hogy a kezek és lábak finomságának, és a körmök ápolt kinézésének oka a felhám — illetőleg a körmök hiányában keresendő.

Még csak néhány szavam van, tisztelt szakülés! Ezen bűnvád drámájának utolsó felvonását a nyiregyházi királyi törvényszék előtt több mint egy hónapig tartó végtárgyalás képezte, mely a tényállás tökéletes felderítését nem eredményezte, és a kir. törvényszék ítéletében a vádlottak felmentésére vezetett, az utolsó felvonás utolsó jelenete pedig pár héttel ezelőtt folyt le másodfolyamodású bíróságunk a kir. ítélő tábla előtt, mely a kir. törvényszék ítéletét helybenhagyta.